

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת בא

לפגוש את ה'

בפרשתינו משה ופרעה מנהלים ויכוח. מה שורש המחלוקת בניהם? ואיך הסיפור על עלי ח'מינאי יכול להמחיש לנו אותה?

בכל סיפור יציאת בני ישראל ממצרים, ה' אומר למשה לדבר אל פרעה בשמו, לצוות עליו שיוציא את בני ישראל ממצרים. לדוגמה בתחילת פרשתנו משה ואהרן אומרים לפרעה 'כה אמר ה' אלקי העברים... שלח עמי ויעבדוני'. פרעה לעומת זאת כבר בפרשת שמות אומר למשה ולאהרן 'מי ה' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח'.

מהו הוויכוח המתנהל בין משה ואהרן לפרעה במשך כל סיפור יציאת מצרים? אנו מאמינים שה' הוא זה שמהווה את המציאות כל רגע מחדש, וממילא הוא גם שולט על הטבע וגם יכול להתגלות בתוך הטבע המסתיר על האלוקות. פרעה לא יודע את ה', מבחינתו אין מישהו שמהווה את המציאות אלא כל מה שיש במציאות זה רק הטבע בעצמו. פרעה יודע ומבין שיש כל מיני כוחות הפועלים במציאות, אך את כולם הוא מסביר כחלק מהטבע.

כאשר אהרן הופך את המטה לתנין, פרעה קורא לחרטומים שיעשו גם הם בלהטיהם כן. בעצם פרעה טוען אין כאן שום חידוש ושום גילוי של ה', הכל חלק מהטבע. ההוכחה של פרעה היא שגם החרטומים והמכשפים יכולים להפוך את המטה לתנין. פרעה רוצה להגיד שכל המופתים שמשה ואהרן עושים, זה סתם עוד כישוף. יש כל מיני כוחות בעולם יש כוחות פיזיים ויש כוחות רוחניים, אל המופתים של משה ואהרן פרעה מתייחס כאל עוד כח רוחני. פרעה כלל לא מתרשם מעוד כח רוחני, להיפך, אם לכם יש כח ולי יש כח בואו נראה מי ינצח. הטענה של משה ואהרן היא אחרת, הם לא טוענים שה' יותר חזק, טענתם היא שיש מישהו מחוץ לעולם שכל הכוחות הקיימים בעולם נמצאים בתוכו.

יש ה' בקרבנו

בעומק יותר הוויכוח בין פרעה למשה הוא האם ה' קיים בתוך העולם, או שהעולם קיים בתוך ה'. חז"ל אומרים 'הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו'. כלומר ה' בורא את העולם בתוכו, כך ה' קיים גם בתוך העולם וגם מחוץ לעולם, וממילא הוא שולט בו ויכול להתגלות בתוכו.

פרעה אומר לא ידעתי את ה', אין מישהו מחוץ לעולם, הכל רק בתוך הטבע וממילא הטבע הוא הכי חזק ואין מי שינצח אותו. אפשר לומר שכאשר מטה אהרן בולע את מטות החרטומים, ה' בעצם אומר שכל הכוחות הקיימים בטבע בעצם נמצאים בתוכו.

כפי שנכתב לעיל האמונה של עם ישראל היא שה' יכול להתגלות בתוך העולם ובתוך היהודי. אז במה בדיוק אנו מאמינים?

פרעה מתייחס אל האמונה שלנו כאל דמיון, הוא טוען שכל הקשר שיש ביננו לבין ה' אינו אלא דמיון. מבחינת פרעה כל מי שיגיד שיש אלוקים מחוץ למציאות, זה הכל דמיונות של האדם בתוך עצמו. גם כאשר הדמיון הזה פועל איזו פעולה בתוך המציאות, הוא אומר שזה עוד כח שפועל בתוך הטבע, אבל זה וודאי לא אלקים שקיים מחוץ למציאות ופועל בתוכה.

אנחנו לעומת זאת מאמינים שה' הוא זה שברא את העולם כדי להתגלות בתוכו. ה' ברא את עם ישראל כדי שהוא יוכל ליצור איתו קשר, ועל ידי קשר זה הוא מתגלה בעולם. כלומר את הקשר של ה' והאדם לא אנחנו אלה שממציאים או יוזמים, אלא ה' הוא זה שיוזם אותו. זאת האמונה שלנו, אנו מאמינים שה' רוצה ליצור איתנו קשר, ולכן הקשר איתו הוא לא דמיון אלא מציאות.

בעצם האמונה שלנו היא שה' רוצה להתגלות בעולם, וליצור קשר עם עם ישראל. כל העבודה שלנו היא רק כדי שנצליח להיות כלים המבטאים טוב את ההתגלות של ה' בעולם ואת הקשר הזה ביננו לבין ה'. את התורה והמצוות ה' נתן לנו כדי שיהיה לנו איך לבטא את הקשר שלנו עם ה'. היהדות מאמינה שה' מתגלה מיוזמתו בתוך האדם, וכל מה שהיא דורשת ממנו הוא בעצם לתת ביטוי לקשר הזה שקיים בתוכו.

בגלל הוויכוח הזה המלחמה של עם ישראל עם מצרים היא כל כך טוטלית, או שאנחנו לגמרי בתוכם – לגמרי משועבדים לחוקי הטבע, או שהם טובעים כולם בים – בתוך הנוכחית הגדולה של ה' בעולם. אם ה' באמת מתגלה בעולם אין לחוקי הטבע שום משמעות לגביו, וממילא פרעה וכל חילו בעצם טובעים בתוך גילוי האלוקות.

כאילו הוא יצא היום ממצרים

התפיסה של פרעה היא בעצם מצרים, פרעה שם גם אותנו וגם את ה' בתוך המצרים של הטבע של העולם. יציאת מצרים פירושה להגיד שיש ה' שלא מחויב למסגרת של העולם וממילא הוא גם יכול להתגלות בתוכה – בתוכנו.

כאשר אנחנו מזכירים יציאת מצרים בכל יום אנו בעצם כל יום אומרים שיש נוכחות אמיתית של ה' במציאות. לפעמים יש לנו נטייה (מצרית) לחשוב שהקשר עם ה' שהיה לנו עד היום זה בעצם המצאה שלי, מקסימום התעוררות רוחנית, אבל אין פה איזשהו גילוי אלוקות אמיתי. כשאנו מזכירים יציאת מצרים בכל יום אנו בעצם אומרים שבאמת ה' הוא זה שיוצר את הקשר איתנו והוא זה שהתגלה אלינו, ממילא ה' מתייחס לקשר שהיה לנו איתו עד עכשיו כאל קשר אמיתי וכך היה נוכח בו. כלומר כל קשר בין שניים דורש תקשורת משני הצדדים, פרעה טוען כל הקשר שלכם עם אלקים הוא חד צדדי וממילא הוא דמיון. משה ואהרן טוענים

שה' הוא זה שיוצר את הקשר, 'אלקי העברים נגלה אלינו', וממילא הקשר בא משני הצדדים ולכן הוא אמיתי.

מול קליפת ישמעאל

לפני מספר ימים המנהיג האיראני אמר בשיחה עם משפחה של מחבל שחוסל, שבנאום שהוא נתן בעבר מול קצינים במשמרות המהפכה אלקים דיבר דרכו, הנאום שהוא אמר לא היה מילים שלו אלא מילים של אלקים. טענה זו נוגדת את האמונה האסלאמית שאלקים לא מתגלה לאף אחד אחרי מוחמד. בתגובה לטענתו זו הוא זכה לביקורת רחבה בציבור האיסלאמי, על ההעזה שלו לומר דברים כאלו.

מתוך סיפור זה אנו יכולים לראות המחשה יפה למה שהסברנו עד כה.

פרעה חושב על כל הדת שלהם, שהכל אינו אלא עוד כח מכוחות הטבע. באמת לאדם יש כח להאמין, כדי שזה יעזור לו להתמודד עם כל מיני קשיים. אתם באתם והחלטתם להפוך את הכח הזה ל'דת', להגיד שיש מישהו מחוץ למציאות והחלק הזה אינו אלא דמיון. החלטתם שיש אלקים החלטתם שכולם צריכים להיות משועבדים אליו, ולהחלטה הזו אתם קוראים דת. זה בעצם השלב הראשון בדת האסלאמית.

השלב השני הוא שכולם צריכים להיכנע לדמיון של אותו 'נביא'.

בשלב השלישי אוסרים על כל שאר האנשים להתנבאות אחרת כל ה'דת' יכולה להיהרס.

השלב הרביעי שהוא התוצאה של שלושת הקודמים, זה שכופים את הדת על ידי הרבה כוחניות ואכזריות.

הצד השווה של כל השלבים הללו זה שאין שום אמון ביכולת של האדם לפגוש את אלקים.

היהדות בעצם אומרת שפרעה צודק באמת באסלאם הם לקחו איזה כח שיש במציאות והפכו אותו לדת. אבל היהודים מאמינים שה' רוצה ליצור איתם קשר, ולכן הקשר איתו הוא דו צדדי וממילא הוא לא רק דמיון אלא מציאות אמיתית.

השלב השני הוא להגיד שכל אחד יכול ליצור קשר עם ה'.

בשלב השלישי אנו אומרים שאין הגבלות על הקשר עם ה', כל אחד יצליח לפגוש את ה' לפי המאמץ שלו להכין את עצמו למפגש עם ה'.

בשלב הרביעי לא צריך כל כוחניות או כפיה. כל הקשר עם ה' בנוי על הרבה אמון שבאמת יש קשר אמיתי בין האדם לה'.

עצם האמונה שלנו היא שה' מתעניין בנו ורוצה קשר איתנו, כך הוא מתגלה בתוך העולם. כיוון שהאמונה אצלנו היא בזה שה' רוצה להיות נוכח, פרעה לא יכול להגיד לנו שאנחנו אלה שהמצאנו, אנו אומרים לו שמי שהמציא את העולם סיפר לנו שהוא רוצה להתגלות בו.

ממילא מה שהיהדות נותנת לאדם, זה את הכלים ואת היכולת לשים לב שה' באמת מתגלה דרכו.

וניבאו בניכם ובנותיכם

בסיפור מתואר שדמות מאד חשובה בדת האסלאמית אומרת שאלקים דיבר דרכה, וכולם שמים אותה ללעג ולקלס. לעומת זאת ביהדות אנו מאמינים שכל יהודי שלומד תורה או מתפלל, פוגש את ה' מפגש בלתי אמצעי. כאשר יהודי מתפלל ה' מאזין מקשיב ומתעניין. אנו מאמינים בכך שה' נוכח, והאמונה שלנו בנוכחות שלו היא זו שמגלה אותו.

היהדות מפתחת את האמון בבני אדם. אנו מאמינים שכאשר יהודי לומד תורה, אפילו ילד קטן, כתוב עליו 'תען לשוני אמרתיך' כלומר ה' הוא זה שמדבר מפיו. וודאי שיש רמות של נוכחות והתגלות בתוך התורה והתפילה שלנו, ברור שיש הבדל בין הנוכחות האלוקית שיש אצל צדיק המתפלל בדבקות, לבין יהודי שממלמל את התפילה כמצוות אנשים מלומדה. אבל גם שם בתוך כל ההסתרים אנחנו מאמינים באמת שיש גילוי אלוקות.

שנזכה שה' יופיע דרכנו, ויתקיים בנו 'כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם'.

שבת שלום!

בית ישיבת 'עוד יוסף חי'

